

***COMITETUL HELSINKI PENTRU DREPTURILE OMULUI
DIN MODLOVA***

IANUARIE 2003

***RAPORTUL
vizitelor de documentare în Izolatoarele de
anchetă penală a Comisariatelor de Poliție a
Republicii Moldova,
efectuate în anul 2002***

53 "B" Bănulescu-Bodoni str., Chișinău, MD2012
Republica Moldova
tel/fax: (373 2) 22 26 18, 22 73 96, 22 28 44
e-mail: info@chdom.ngo.moldnet.md

DESPRE COMITETUL HELSINKI PENTRU DREPTURILE OMULUI

Comitetul Helsinki pentru Drepturile omului din Republica Moldova este o organizație ne-guvernamentală, independentă, non-profit de drepturile omului fondată de un grup de activiști în domeniul drepturilor omului în Tiraspol, regiunea Transnistria a Republicii Moldova în 1990 în contextul prăbușirii Uniunii Sovietice.

Comitetul Helsinki monitorizează respectarea angajamentelor în domeniul drepturilor omului asumate de către Republica Moldova în fața OSCE, Națiunilor Unite, Consiliul Europei. Comitetul pledează pentru respectarea, protecția și promovarea drepturilor omului prin expertizare independentă de drepturile omului a cadrului legal și practicelor de aplicare a acestora, sprijinirea intereselor publice și acționarea în justiție în susținerea acestora, sporirea gradului de conștientizare în rândurile unor grupuri specifice și a publicului larg referitor la evoluțiile și îngrijorările în domeniul drepturilor omului.

Activitatea Comitetului se călăuzește de acceptarea și perceperea valorilor universale superioare a drepturilor și libertăților individuale, justiției sociale, egalității și nediscriminării.

Comitetul Helsinki din Moldova este membru cu drepturi depline al Federației Internaționale Helsinki pentru Drepturile Omului (cu sediul în Viena, Austria) care deține statutul consultativ pe lângă Consiliul Europei și Națiunile Unite.

Rapoartele detaliate ale Comitetului Helsinki cu privire la subiecte specifice și la situația generală cu privire la respectarea drepturilor omului în Moldova sunt solicitate și servesc drept sursă demnă de încredere pentru un șir de entități specializate, inclusiv cele ce fac parte din Consiliul Europei, ca de exemplu, Înalțul Comisar pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei (<http://www.commissioner.coe.int/dosuments/translsanshihlights.doc>), Comitetul European pentru Prevenirea Torturii (<http://www://cpt.coe.int/fr/rapports/inf2000-20fr.htm>), Comitetul PACE de monitorizare a respectării angajamentelor luate de Republica Moldova.

Cercetările, documentările, rezultatele acestora sunt bazate în exclusivitate pe surse și contribuții autentice, indigene având ca informația primară realitățile și situațiile concrete din Republica Moldova.

Web-situl Comitetului <http://chdom.ngo.moldnet.md>

OBIECTIVE ȘI SUMAR

Una din categoriile de activități desfășurate de către Comitetul Helsinki pentru Drepturile Omului este efectuarea vizitelor de documentare instituționale și regionale, în marea parte întreprinse în baza plângerilor și informației recepționate de la populație despre încălcări a drepturilor omului de către unei sau alții funcționari sau agenți de stat. La baza acestui raport au fost puse informații acumulate în urma vizitelor instituționale efectuate la un anumit număr de izolatoare de anchetă a Comisariatelor de poliție din Republica Moldova.

Printre Comisariatele de Poliție vizitate se enumără: CP Bălți, CP Soroca, CP Florești, CP Edineț, CP Lăpușna, CP Hîncești, CP Orhei, CPs Rășcani mun. Chișinău, CP Centru mun. Chișinău, CP Botanica mun. Chișinău, CP Cahul, CP Ceadr Lunga, CP Comrat, CP Telenești, CP Călărași, CP Ungheni, CP Nisporeni, CP Căușeni, CP Ștefan-Vodă, CP Căinari, și CP Tighina.

Raportul dat intenționează să analizeze condițiile de detenție documentate în izolatoarele de anchetă a Comisariatelor de Poliție vizitate, să compare între ele și să dea o apreciere a situației sub unghiul principiilor generale a drepturilor omului. La baza raportului a fost pusă informația acumulată din fiecare vizită de documentare efectuată de grupul de lucru, astfel încât să fie cuprins cu puțință toate aspectele de importanță pentru analizarea posibilității reale ce au deținuții în aplicarea efectivă a drepturilor sale, cum ar fi: accesul la justiție, de a nu fi supus torturii și tratamentului inuman, dreptul la apărare, la un mediu sănătos de detenție, ș.a. . Aceste și alte drepturi sînt neglijate în perioada aflării persoanei sub arest sau reținere în izolatorul de anchetă penală, iar condițiile de detenție sînt în violarea dreptului persoanei de a nu fi supus la tratament inuman. Capitolul final al acestui raport include recomandări înaintate de Comitet reieșind din situația materială actuală în care se află aceste izolatoare de anchetă și nivelul respectării drepturilor deținuților aflați în aceste instituții.

Analizele și descrierile de situații similare ce sînt pertinente pentru altă perioadă de timp, pot fi consultate în direct la adresa <http://chdom.ngo.moldnet.md> – pagina web a Comitetului Helsinki pentru Drepturile Omului din Republica Moldova. Informații relevante suplimentare la tema in cauza pot fi găsite și in alte rapoarte realizate de Comitet.

Informația care se conține în acest raport reflectă doar poziția Comitetului Helsinki pentru Drepturile Omului.

.....

CUPRINS

Obiective și Sumar	3
1. Categoriile persoanelor deținute în izolatoarele de anchetă.....	5
1.1 Procedura reținerii și primul interogatoriu.....	5
1.2 Persoanele reținute pentru identificare și dezalcoolizare.....	6
1.3 Persoanele arestate administrativ.....	7
1.4 Persoanele aflate în detenție preventivă până la 72 ore și arestate în baza mandatului de arest.....	9
2. Condițiile de detenție în izolatoarele de anchetă penală	11
2.1 Întreținerea deținuților în izolatoarele de anchetă penală	11
2.1.1 Repartizarea prin celule.....	11
2.1.2 Sanitaria în locurile de detenție	12
2.1.3 Aprovizionarea cu alimente.....	13
2.1.4 Profilaxia bolilor și accesul la îngrijire medicală.....	14
2.2 Contactul cu exteriorul	14
2.2.1 Expedierea scrisorilor, depunerea plângerilor	14
2.2.2 Întrevederi cu rudele.....	15
2.2.3 Accesul la avocat.....	15
3. Concluzii	17
4. Recomandări.....	19

1. CATEGORIILE PERSOANELOR DEȚINUTE ÎN IZOLATOARELE DE ANCHETĂ

1.1 Procedura reținerii și primul interogatoriu

Mulți deținuți, cu care s-a discutat în timpul vizitelor de documentare, au afirmat că au fost reținuți la domiciliu fără să știe motivul și fără să știe la sigur că acei care îl rețin sînt colaboratori de poliție pentru că nu purtau uniformă și nu au arătat legitimația de serviciu.

Deși conform legislației procedural penale persoana reținută (bănuită) are dreptul să i se comunice toate drepturile ei legale înainte de efectuarea oricărui act de procedură cu participarea ei, acest lucru nu se face. Colaboratorii de poliție consideră că această procedură este de prisos pentru că deținuții î-și cunosc prea bine drepturile și asta indiferent dacă persoana se reține pe dosar penal sau material administrativ, dacă a mai fost judecată sau nu. Nerespectarea condițiilor efectuării reținerii prejudiciază dreptul reținutului (bănuțului) la apărare și acces la justiție.

Fiecare persoană reținută (bănuită) are dreptul la avocat. Dacă avocatul nu este prezent la reținere, el trebuie să fie prezent ulterior la interogatoriu și alte proceduri de anchetă cu participarea reținutului. În realitate Comisariatele de poliție, pe lângă faptul că nu informează reținutul despre drepturile sale, nu au o listă a avocaților, din regiunea în care activează, pentru a asigura participarea avocatului din oficiu. În acele Comisariate care dispun de altfel de liste, rolul avocatului din oficiu se reduce la anchetă cu semnarea proceselor verbale ale procedurilor de anchetă la care a participat reținutul.

De aici și încălcarea altor drepturi ale reținutului:

- dreptul de a face cereri, recuzări;
- să deponă un recurs în instanța de judecată asupra legalității arestării sau detenției sale;
- să nu fie supus torturii și maltratărilor;
- să ceară repararea prejudiciului cauzat de organele de drept, etc.

Evident oricare persoană fără asistența unui avocat nu va fi în stare să-și exercite pe deplin drepturile sale în primul rând pentru că nu le cunoaște și apoi pentru că nu știe cum. De aceea comunicarea persoanei asupra drepturilor sale de reținut de către colaboratorii de poliție este necesară a fi efectuată fără excepții.

O atenție deosebită merită să fie acordată metodelor de anchetă cu care se operează în Comisariatele de poliție. Una din ele este interogarea reținutului în calitate de martor, după care îi este schimbat statutul în persoană bănuită și plasat în izolatorul de anchetă. Persoana respectiv este preîntâmpinată de răspunderea penală ce urmează în cazul mărturiilor false și astfel obligată să dea declarații asupra circumstanțelor de interes pentru anchetă. Aceste mărturii sînt folosite ulterior la dosarul penal unde reținutul interogat în calitate de martor devine bănuț și nu rareori învinuit, pe propriile declarații. Practica îndrăgită de poliție de a merge de la bănuț la probe și nu invers se simte și aici. Dreptul persoanei de a nu se autoincrimina este grav violat în astfel de situații, iar materialele dosarului astfel anchetat pot fi anulate de instanța de judecată.

Nu mai puțin gravă este și metoda aplicării forței fizice și presiunii psihice asupra reținutului / bănuțitului pentru a obține confesiuni, recunoașterea faptei penale incriminate. Aplicarea forței fizice la anchetă a fost constatată de Comitetul Helsinki cu mai multe ocazii, nu doar în vizitele de documentare la izolatoare, dar și lucrând la cazuri separate în care persoanele au reclamat rele tratamente în custodia poliției. Comitetul European pentru Prevenirea Torturii în rapoartele sale adresate Guvernului Moldovei subliniază de fiecare dată încălcările de acest ordin, depistate în locurile de deținție, și recomandă măsuri pentru preîntâmpinarea comiterii abuzurilor în custodia poliției. Una din aceste măsuri este anchetarea obiectivă a reclamațiilor persoanelor care deplâng aplicarea forței fizice nejustificate față de ei de către poliție și pedepsirea celor vinovați de comiterea lor.

O altă lacună semnificativă pentru victimele abuzurilor din partea poliției este neasigurarea asistenței medicale în izolatoarele de anchetă. La întocmirea procesului verbal de reținere, înainte să fie plasată persoana în izolatorul de anchetă penală, să fie indicată starea fizică a reținutului / bănuțitului. Același lucru la eliberarea persoanei din izolator. Dacă are leziuni sau cicatrice să fie descrise amănunțit de către un medic calificat independent, ceea ce presupune că el nu se află în subordine Ministerului Afacerilor Interne și nu are grad militar. Această independență a personalului medical din cadrul Comisariatului ar fi o garanție efectivă în preîntâmpinarea abuzului nejustificat din partea poliției față de persoanele bănuțite în comiterea infracțiunilor.

1.2 Persoanele reținute pentru identificare și dezalcoolizare

Persoane reținute pentru identificare

Pe lângă celulele izolatorului de anchetă preventivă, Comisariatele dispun de o celulă sau mai bine zis o cameră de 2x2 m² unde sînt ținute persoanele aduse de polițiști pentru identificare. Condițiile sînt aceleași în toate Comisariatele: în cameră este o laiță din scândură, bare de fier sau clădită din ciment, unele vărute altele vopsite cu mulți ani în urmă, fără fereastră cu o ușă din bare de fier sau metalică prin care pătrunde aerul și lumina. În astfel de condiții este deținută o persoană adusă pentru identificare. Nu-i clar de ce pentru stabilirea identității o persoană trebuie supusă unei astfel de umilințe, cum aflarea într-o astfel de cameră. În multe Comisariate grupul de monitorizare a Comitetului Helsinki a observat că în această cameră se aflau câteodată și persoane în stare de ebrietate. Poliția poate deține o persoană pentru stabilirea identității 3 ore maximum și atunci reținerea unei persoane în stare de ebrietate și ținerea lui în această cameră poate urmări doar intenția de a o pedepsi pentru consumul excesiv de băuturi alcoolice.

Nu se duce evidența persoanelor plasate în această cameră și faptul aducerii ei în Comisariatul de poliție nu este documentat în nici un registru. Dacă se întâmplă ca persoana să fie uitată în acea cameră și ținută mai mult de 3 ore, o eventuală acțiune civilă ar putea greu de început datorită lipsei de probe asupra faptului aplicării reținerii ilegale. Aceiași practică rămasă din timpuri sovietice conform căreia se duce evidența doar reținuților din izolatorul de anchetă preventivă aflați sub arest de 72 ore, mandat sau arest administrativ. Cu toate astea încălcările în cauză sînt pasibile unei examinări în instanța de judecată și ca probe vor figura martori ce au văzut momentul reținerii, aducerii în Comisariat și eliberării. Însăși

Curtea Europeană acceptă depozițiile martorilor făcute în scris și semnate, care descriu reținerea ilegală aplicată de forțele de ordine contrar spiritului Art. 5 din Convenția Europeană.

Persoane reținute pentru dezalcoolizare.

Aproximativ în toate izolatoarele de detenție preventivă a Comisariatelor de poliție sînt deținuți persoane pe dosare penale și administrative. În unele însă, cum ar fi de exemplu în izolatorul de detenție al Comisariatului or. Bălți, sînt celule unde se dețin și persoane aduse în stare de ebrietate, care nu au comis vreo infracțiune.

În discuțiile purtate cu administrația izolatorului or. Bălți, detenția persoanelor aduse în stare de ebrietate este considerată necesară și în folosul în primul rînd a persoanelor aduse și deținute în celulă ca să-și revină din beție și după asta să plece acasă treaz și „sănătos”. Interesant este motivul invocat de colaboratorii izolatorului în aplicarea detenției – apărarea intereselor și drepturilor persoanei în stare de ebrietate. Iar unica modalitatea pe care au văzut-o forțele de ordine a fost privarea lui de libertate, după care este obligat să plătească 7,20 lei pentru că a stat 24 ore încuiat în celulă fără condiții minime cum ar fi: un pat, așternuturi, mâncare, medicamente, apă, etc. Am aflat de asemenea că au fost și cazuri cu sfârșit fatal, când persoana adusă în stare de ebrietate a fost încuiată în celulă și apoi găsită sufocată. Cât de rațională este această metodă, aplicată de organele de drept pentru a scoate cetățenii din starea de ebrietate, nu a fost clar explicat. Posibil nu este nici o explicație logică doar o practică sovietică învechită când cetățenii în stare de ebrietate erau „vînați” în străzile orașului și duși în „vîtrezvilcă”, fapt despre care se aducea la cunoștință patronul la locul de lucru a persoanei și familiei. După ideea regimului sovietic această metodă trebuie să oblige persoanele să-și corecteze comportamentul „amoral”. Astăzi o astfel de practică nu urmărește nici un scop real în beneficiul societății, dimpotrivă este periculoasă pentru sănătatea persoanei reținute și a societății în care ei se întorc după ce s-au aflat în condiții anti-sanitare și mizere de detenție. Maladiile și infecțiile ce bîntuie în izolatoare sînt răspândite anume prin deținuți, când se întorc în familii și la copii.

1.3 Persoanele arestate administrativ

O categorie deosebită de deținuți sînt arestații administrativi plasați în izolatorul de anchetă preventivă în baza deciziei instanței de judecată. De multe ori organul de poliție nu așteaptă intrarea în vigoare a deciziei și deține persoanele imediat ce a fost emisă decizia în sala de ședințe. Evident această practică limitează dreptul persoanei la acces în justiție, căci aflându-se în izolatorul de anchetă penală și avînd la dispoziție doar 15 zile pentru atacarea deciziei, e mai dificil să beneficiezi de serviciile unui avocat sau să scrii un apel pe care să-l expediez. Astfel termenul de atac al deciziei expiră și persoana este deținută deja pe termen deplin.

Persoanele din această categorie pot fi distinse în două subgrupe după temeiul aplicării arestului administrativ:

- persoane sancționate cu arest administrativ în baza deciziei judecătorești;

„Raportul vizitelor de documentare în izolatoarele de anchetă penală a Comisariatelor de Poliție a Republicii, efectuate în anul 2002”

- persoanele a căror sancțiune administrativă – amenda, a fost transformată de instanța de judecată sau organul de poliție în arest administrativ pentru neachitarea penalității;

Cazurile de aplicare a arestului administrativ ca sancțiune directă sînt mai rare decît cazurile de transformare a amenzii neachitate în arest administrativ. Aceasta din urmă are o aplicare mai largă, iar pentru unele comisariate constituie sursa permanentă de completare a rîndurilor arestaților administrativi în izolatoarele de anchetă penală sau detenție provizorie. În multe cazuri monitorizate de Comitetul Helsinki persoanele nu au știut de existența unei decizii de aplicare a amenzii administrative, pentru că procedura administrativă nu prevede obligativitatea citării contravenientului în toate cazurile de examinare a materialului administrativ. Doar unele contravenții prevăd prezența obligatorie a ambelor părți, de aceea decizia este adusă la cunoștința contravenientului cu întârziere sau copia ei nu este expediată deloc. Atunci cînd se aplică avertisment pentru comiterea contravenției administrative, polițistul de sector nu se obosește să înștiințeze persoana interesată, pe cînd deciziile de încasare a amenzii sînt luate sub observație imediat. Vorbind de neînștiințarea de către instanța de judecată a deciziei luate pe materialul administrativ, subliniem încălcarea dreptului persoanei în acces la justiție pentru că neștiind de existența unei decizii în privința sa persoana nu poate s-o atace, în cazul dacă nu este de acord cu hotărârea luată de judecător. Decizia intrată în vigoare capătă forță și contravenientul este obligat să achite suma amenzii în bugetul statului.

O astfel de decizie intrată în vigoare pune mai multe categorii de cetățeni în situație dificilă din cauza resurselor sale financiare limitate. Au fost și cazuri cînd persoanele nu au avut bani de pâine și respectiv nici de amendă – 18 lei. Polițistul de sector i-a preschimbant amenda în arest administrativ după care la eliberare persoana a avut de plătit pentru întreținerea în izolator o sumă care la fel poate fi preschimbantă în arest administrativ dacă nu este achitată. O astfel de schemă aplicată pentru izolatoarele de detenție este în violarea drepturilor omului. Statul este obligat să suporte cheltuielile legate de întreținerea cetățenilor încarcerati în instituțiile de privațiune de libertate și nu să facă din aceste cazuri sursă de venit pentru buget. Ironic este și faptul că condițiile de detenție în izolatoarele de anchetă completează pedeapsa aplicată – arestul, iar în anumite cazuri constituie chiar pedeapsa de bază (pentru minori, femei, bolnavi).

Suma pe care urmează s-o achite deținutul la eliberare diferă de la o instituție la alta, spre exemplu în izolatorul detenției provizorii nr. 3 din mun. Chișinău, arestații administrativ achită 5,4 lei pentru fiecare zi. Dacă o persoană s-a aflat 10 zile în detenție va avea de plătit 54 lei și dacă 30 zile atunci 162 lei. Neachitarea sumei pentru întreținere servește drept motiv pentru încarcerare (se aplică din nou arest administrativ) pe o perioadă de zile raportate la suma datorată.

Sînt și cazuri cînd arestul administrativ se aplică în baza materialului administrativ în opunere de rezistență polițistului (care nu se adeverește în 70% din 100%) ceea ce permite anchetatorului să-l aibă la dispoziția sa pe contravenient pentru a lucra la dosarul penal pe care îl investighează în calitate de bănuț. Evident și această metodă este o încălcare a procedurii penale și abuz din partea organului de anchetă încă aplicabilă în unele Comisariate de poliție.

Pe parcursul vizitei CPT în 2001 iunie¹, s-a constatat că reținerea și arestarea administrativă, precum și dispozițiile legii referitor la poliție, erau folosite de serviciile operative ale poliției pentru a deține și a interoga, în afara cadrului și termenului de reținere, persoanele bănuite de infracțiuni ce țin de domeniul Codului penal, fără ca ele să beneficieze de garanții inerente procedurii penale (și anume accesul la avocat).

Curățenia și ordinea în unele izolatoare de anchetă penală se țin pe munca arestaților administrativi, care sînt scoși din celulă pentru a mătura și spăla podelele, a servi mîncarea deținuților, a spăla vesela și îndeplinirea altor necesități gospodărești. Evident munca nu este obligatorie pentru deținuții administrativi, lor li se propune de a o presta și ei acceptă fiind unica posibilitate să iasă din celulă și să respire aer curat. Pe de altă parte izolatoarele de anchetă penală se bazează anume pe munca arestaților administrativi pentru menținerea curățeniei pentru că nimeni altul nu îndeplinește această sarcină. În așa mod arestații administrativi sînt atrași la muncă benevol - obligatoriu.

1.4 Persoanele aflate în detenție preventivă pînă la 72 ore și arestate în baza mandatului de arest

Problema comună observată în toate izolatoarele de anchetă a Comisariatelor de poliție, în unele mai accentuat în altele mai puțin, este accesul la justiție a persoanei deținute provizoriu pentru 72 ore. Din motive inexplicabile reținutului i se refuză în dreptul de a depune apel asupra deciziei de aplicare a reținerii de 72 ore prin neacordarea posibilității să consulte un avocat și să obțină o foaie de hîrtie și un pix. La scurgerea celor 72 de ore anchetatorul este obligat să elibereze persoana sau să înainteze demers pentru aplicarea arestului, persoana însă se pomenește în fața judecătorului absolut nepregătit în ceea ce privește propria-i apărare în bănuirea ce i se înaintează. În cazurile când persoana reținută î-și cunoaște drepturile și insistă asupra lor la anchetatorul penal, atunci beneficiază de ele și eventual î-și poate pregăti apărarea împreună cu avocatul ales. În celelalte cazuri procedurile de anchetă se desfășurează cu avocați din oficiu care dacă sînt prezenți atunci nu participă, iar dacă sînt lipsă vin mai apoi și semnează procesele verbale ale procedurilor de anchetă fără să mai citească conținutul.

Un alt aspect este asistența medicală, care nu se acordă persoanei la momentul aducerii în Comisariat și nici pe parcursul aflării ei în izolatorul detenției preventive, decât în cazuri urgente când se cheamă ambulanța. Pentru un reținut adus în Comisariat este întocmit un proces verbal de reținere, însă în acest proces verbal nu se menționează starea fizică a persoanei la momentul aducerii ei în Comisariat. Unicul registru dus este acel de evidență a persoanelor deținute în izolatorul de anchetă care menționează doar timpul aflării în izolator și nici de cum timpul aflării în incinta Comisariatului, care evident în orice caz diferă. Aflarea persoanei în unul din birourile Comisariatului poate fi de o durată mai lungă decât aflarea acestuia în izolator și evident câteodată procedurile de anchetă o cer. Acest neajuns

---

¹ Raportul Guvernului Republicii Moldova în urma vizitei efectuate de către Comitetul european pentru prevenirea torturii și pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante (CPT) din 10-22 iunie 2001, Adoptat la 9 noiembrie 2001;

„Raportul vizitelor de documentare în izolatoarele de anchetă penală a Comisariatelor de Poliție a Republicii, efectuate în anul 2002”

este în defavoarea persoanelor aduse în Comisariat și eliberate ulterior, față de care nu s-a aplicat nici una din măsurile preventive, deoarece nu poate prezenta instanței de judecată vreo probă, decât martori, care ar confirma aplicarea reținerii ilegale. În sine o astfel de aducere în Comisariat corespunde noțiunii de reținere care este una din măsurile privațiunii de libertate, chiar dacă nu s-a întocmit proces verbal de reținere.

În unele Comisariatele se aplică rețineri, cu durată până la câteva zile fără acordarea persoanei statutului de reținut sau bănuț, iar colaboratorii de poliție explică acest fapt prin întreprinderea acțiunilor de anchetă necesare pentru stabilirea adevărului. Într-adevăr procedurile de anchetă trebuiesc îndeplinite, iar crima descoperită însă nu pe contul ilegalităților și încălcărilor de procedură, căci astfel organul de drept nu se deosebește de persoanele pe care le anchetează și au comis infracțiuni.

Mandatul de arest se eliberează pentru 30 de zile și poate fi prelungit la solicitarea anchetatorului penal pentru încă 30 de zile în baza unui demers cu trei zile înainte de expirarea primului termen. Sânt cazuri când demersul de prelungire a mandatului de arest nu se înaintează în judecată iar persoana continuă să fie deținută în izolatorul de anchetă fără temei juridic.

2. CONDIȚIILE DE DETENȚIE ÎN IZOLATOARELE DE ANCHETĂ PENALĂ

Așa cum a fost deja observat și în 1998 (a se vedea CPT / Inf 2000 (20), paragraful 13), persoanele plasate în detenție provizorie sunt, în principiu, încarcerate în instituțiile care sunt subordonate Ministerului Justiției. Totodată, ele pot de asemenea să fie deținute în IDP care aparțin poliției. Delegația care a efectuat vizita în 2001 a constatat că acest caz este foarte frecvent. Mai mult ca atât, persoanele plasate în izolatoarele de anchetă a Ministerului Justiției pot, prin urmare, să fie retransferate într-un IDP și să rămână aici timp de 10 zile și mai mult, dacă aceasta este considerat necesar pentru necesitățile anchetei preliminare.²

2.1 *Întreținerea deținuților în izolatoarele de anchetă penală*

Din momentul reținerii persoanei și plasării în izolatorul de anchetă penală sau detenție provizorie, statul, a cărui agenți au efectuat reținerea, este responsabil de întreținerea deținuților. Condițiile de detenție, alimentarea, sanitară urmează a fi asigurate din contul bugetului de stat în așa măsură încât să nu prejudicieze onoarea și demnitatea deținutului, supunându-l la tratament inuman.

În prezent, după vizitarea izolatoare de anchetă penală și detenție provizorie, condițiile de detenție nu pot fi calificate ca satisfăcătoare ci mai degrabă în violarea dreptului de a nu fi supus la tratament inuman. Pe lângă privarea de libertate deținuții sînt lipsiți de minimul necesar pentru trai în izolator: apă curată, hrană calorică, asistență medicală, igienă personală, condiții sanitare bune în celule și alte încăperi folosite de deținuți (baie, WC, teren de plimbare). La vizitarea unor izolatoare de anchetă se creează impresia că anume prin condițiile mizere de detenție o persoană bănuită este pedepsită pentru comiterea infracțiunii. Instanța de judecată încă nu s-a expus asupra vinovăției persoanei iar ea de acum este pedepsită prin faptul că nu poate face o baie, nu poate bea apă curată și mânca alimente sănătoase. Mai grav se răsfrînge acest lucru asupra minorilor și femeilor deținuți în izolatoare. Spre exemplu în izolatorul de anchetă penală a Comisariatului de poliție din or. Soroca, la momentul vizitei într-o celulă era deținut singur un minor de 14 ani. Acest copil era deprimat din cauza condițiilor de detenție în care era nevoit să stea pentru că a comis un furt minor. În rândurile colaboratorilor de poliție se consideră că acest lucru este benefic pentru preîntâmpinarea comiterii infracțiunilor de către același minor spre exemplu. De fapt această părere este eronată. În special minorii pedepsiți astfel pentru ceea ce au făcut, se înrăiesc și pot deveni mai ostili societății decât au fost până la detenție. Iar opinia stalinistă conform căreia detenția îi face pe oameni smeriți este greșită, iar organele de drept trebuie să renunțe la ea atunci când decid aplicarea reținerii sau arestului.

2.1.1 *Repartizarea prin celule*

Fiecare persoană adusă în izolatorul de anchetă penală este repartizată prin celule și aceasta trebuie să se facă conform anumitor criterii: minorii nu trebuie să fie plasați cu adulții în aceeași celulă, arestații administrativi sînt separați de cei penal la fel și deținuții de gen feminin.

² A se vedea articolul 1.3 al “Instrucțiilor cu privire la regimul în instituțiile de detenție provizorie al poliției (IDP)”

În unele izolatoare de anchetă penală minorii de 14, 16 ani sînt plasați într-o celulă comună cu adulții. Administrația Comisariatului explică acest lucru prin lipsa spațiului, celulelor pentru a plasa minorii separat. Acest argument nu poate fi justificabil în special pentru că minorul din izolatorul Comisariatului de poliție Ștefan –Vodă era dat în căutare pentru un furt comis în Soroca iar adultul cu care se afla într-o celulă, avea antecedente penale și se află în izolator nu pentru prima dată, fiind și de o vîrstă mai înaintată. O astfel de combinație în repartizarea deținuților prin celule este o violare a normelor de detenție a persoanelor în izolatoare.

2.1.2 Sanitaria în locurile de detenție

Izolatoarele, după structura sa, sînt formate din unul sau două coridoare care unesc pe de o parte și pe alta celulele în care se dețin persoanele reținute. La începutul sau la sfârșitul coridorului sînt prevăzute camere pentru baie, WC, bucătărie și o ieșire în curte unde se plimbă deținuții câteva ore (sau minute) pe zi.

Imediat la intrarea în oricare izolator se simte un miros pătrunzător de fum de țigară, mușchi și excremente. Pereții sînt văruiți sau vopsiți cu mulți ani în urmă și nu au beneficiat de o reparație cel puțin cosmetică în ultima perioadă. În unele izolatoare cum în cel din or. Soroca, pe jos sînt și bîlci de apă a căror proveniență nu este clară. Fie că a fost spartă o țevă fie că se curge din afară prin canalizare.

Întrînd în celule pot fi văzute laițe din lemn sau din beton la jumătate de metru de la intrarea în celulă. În această jumătate de metru din partea stîngă sau dreaptă este improvizat un WC care constă într-un bac sau căldare acoperită. Alături multe sticle de plastic cu apă sau deșerte folosite de deținuți pentru igiena personală. În unele celule tot acest colț este folosit pentru înșirarea rufelor, pe care posibil cu apă din tot din aceste sticle le spală. Colțul cu WC improvizat nu este îngrădit astfel ca să ofere intimitate. Laița acoperă întreaga suprafață a celulei. Pe ea sînt lucruri de ale deținuților cum ar fi pături, haine groase. Din partea izolatorului deținuții nu primesc nici saltele nici perne, de aceea sînt nevoiți să ceară rudele să le aducă de acasă. În această privință restricții din partea conducerii izolatorului nu sînt. Pereții în celule de asemenea sînt văruiți sau vopsiți ultima dată cu mulți ani în urmă. Un orificiu în peretele paralel intrării în celulă, denumit fereastră, este acoperit cu o placă de fier găurită, făcută astfel încât să împiedice mai mult intrarea aerului în celulă decât să contribuie la aerisirea încăperii. De asupra ușii celulei de asemenea este un orificiu prin care în celulă pătrunde lumină de la un bec electric și aer de la sistema de ventilare.

Sistema de ventilare este la fel de veche ca și clădirea în care se află izolatorul de detenție. Când este pusă în funcțiune, se aude doar gălăgia pe care o provoacă și mai puțin efectul în aerisirea încăperilor. După mărime celulele sînt diferite, după sanitarie însă la fel.

Toate izolatoarele de anchetă au o cameră destinată pentru baie, însă dușurile nu funcționează iar țevele sînt ruginite. Doar izolatorul or. Comrat avea un boiler și deținuții puteau beneficia de apă caldă pentru igiena personală. În alte izolatoare se obișnuiește etaparea deținuților odată în 10 zile la închisoarea cea mai apropiată unde ei pot să facă o baie și să se alimenteze mai bine decât în izolator.

Cu încăperile destinate pentru WC situația este mai critică. Aceste încăperi nu corespund deloc normelor de sanitare. Aceste locuri, ca și întreg izolatorul de detenție poate fi calificat ca sursă de infecții pentru regiunea în care se află.

2.1.3 Aprovizionarea cu alimente

Alimentarea în izolatoarele de anchetă penală lasă de dorit atât în conținut cât și în calitatea ei. Deși au fost aprobate hotărâri de Guvern³ în vederea asigurării alimentării sănătoase pentru deținuții preventivi, situația la acest capitol nu în toate izolatoare este satisfăcătoare.

Calitatea mâncării servite o face imposibilă de consumat. Apă, sare, cartofi, varză, ceai, pâine, zahăr – acestea sînt toate alimentele cu care sînt hrăniți deținuții și nu în toate izolatoarele de anchetă penală. În unele din ele se servește doar pâine și apă. De carne și pește nu menționăm, căci a fost exclusă din meniul alimentației deținuților de mai mulți ani.

Cheltuielile legate de asigurarea alimentației deținuților în izolatoare sînt diferite la fel ca și suma alocată pe deținut pentru alimentare și servicii comunale. Suma variază de la 3,60 lei pe deținut în Ceadîr-Lunga, pînă la 11,40 lei în Ștefan-Vodă. Deși aceeași Hotărîre de Guvern nr. 246 din 13 mai 1993 prin Anexa nr.3 standardizează conținutul meniului unui deținut, ea variază de la un izolator de anchetă la altul.

Alocarea resurselor financiare pentru întreținerea deținuților în izolatoarele de detenție se face din bugetul republican sau cel local. În alte izolatoare deținuții administrativi sînt obligați la eliberarea din izolator să achite suma pentru fiecare zi petrecută în detenție. Astfel, spre exemplu, în izolatorul detenției provizorii nr. 3 din mun. Chișinău, arestații administrativ achită 5,40 lei pentru fiecare zi. Dacă nu se achită, suma se transformă pentru persoană iar în detenție. Mai jos sînt arătate costurile suportate de Comisariate (autorități locale sau județene) pentru întreținerea uni deținut pe zi:

Izolatorul de anchetă **or. Florești** - 7 lei pe zi, care include mâncare o dată pe zi (nu se achită de deținuți);

Izolatorul de anchetă **or. Soroca** - 7 lei pe zi, se alocă din fondul județean și 10 lei pentru servicii comunale timp de 24 ore pe persoană (nu se achită de deținuți);

Izolatorul de anchetă **or. Bălți** – 4,5 lei pe zi, care include mâncare de trei ori pe zi (constă din dejun – ceai, pâine; la masa – ceai, crupe, pâine; seara - ceai, pâine);

- 7,20 lei pentru fiecare zi petrecută în celula pentru dezalcoolizare (plătită obligatoriu de persoană);

Izolatorul de anchetă **or. Cahul** – 3,80 lei pe zi, care include mâncare de trei ori (deținuții nu plătesc) se alocă din fondul republican;

Izolatorul de anchetă **or. Ceadir-Lunga** - 3,60 lei pe zi, care include mâncare de trei ori (achita deținuții; personalul izolatorului foarte clar a dat de înțeles ca le aplica arest administrativ dacă nu plătesc);

Izolatorul de anchetă **or. Ungheni** - 3,60 lei pe zi, care include mâncare de două ori (plătită de deținuți);

³ Hotărîrea Guvernului nr. 246 din 13 mai 1993, Anexa nr.3

Izolatorul de anchetă **or. Hincești** - 4,5 lei pe zi, care include mâncare de trei ori (nu se achită de deținuți);

Izolatorul de anchetă **or. Căușeni** de două ori mănâncă

Izolatorul de anchetă **or. Telenești** – 1 leu pentru pâine, mănâncă o dată pe zi (nu plătesc deținuții) se alocă din bugetul local, ceilalți bani din fonduri de caritate

Izolatorul de anchetă **or. Ștefan –Vodă** - 11.40 lei pe zi, care include mâncare de trei ori (se achită de deținuții);

Izolatorul de anchetă **or. Edineț** - 7,55 lei pe zi, din fondul județean

Izolatorul de anchetă **or. Orhei** - 4, 50 lei pe zi

2.1.4 Profilaxia maladiilor și accesul la îngrijire medicală

Pentru toate izolatoarele la acest capitol situația este identică, unica asistență medicală acordată deținuților în izolatorul de anchetă penală este cea de urgență. Personalul ne-a comunicat că doar în cazuri grave este chemată ambulanța, care acordă ajutorul necesar deținutului sau îl transferă la unitatea medicală sub escortă. Asemenea cazuri nu au loc des, doar dacă vreun deținut se mutilează și atunci polițiștii sînt obligați să apeleze la serviciile medicilor. Dacă vreunul din personalul izolatorului a maltratat un deținut, sînt puține șanse să fie chemată ambulanța sau cel puțin un medic care să acorde ajutor medical victimei. Este o tactică a organelor de poliție îndreptată spre lipsirea victimei a abuzului de probe, care ar putea servi drept motiv pentru cercetarea penală a circumstanțelor cazului.

Dacă deținutul a fost arestat în stare precară a sănătății el poate urma tratamentul după prescripțiile medicului dacă și-a procurat medicamentele. Acestea din urmă sînt păstrate de personalul izolatorului și eliberate la cererea deținutului. Tot în boxa pentru medicamente, care lipsește în unele izolatoare, sînt produse de proveniență dubioasă. Pastilele sînt păstrate în săculețe de polietilenă fără vreo înscricție despre denumirea produsului, termenul de valabilitate sau pentru ce sînt.

În timpul aflării în izolatorul de anchetă preventivă deținutul riscă să se îmbolnăvească de răie sau să i se acutizeze starea sănătății din cauza insectelor putătoare de infecții: păduchi, ploșnițe, taracani, șobolani (șoareci). Lupta cu aceste vietăți se duce la fel din contul deținuților, dacă rudele sînt de acord să aducă soluțiile necesare, atunci celulele izolatorului pot fi supuse unei profilaxii, care practic nu dă rezultate pentru că are un caracter nepermanent.

2.2 Contactul cu exteriorul

2.2.1 Expedierea scrisorilor, depunerea plângerilor

Deși deținuților din izolatorul de anchetă penală nu li se interzice să scrie plângeri și adresări către organele de resort, s-a menționat în mai multe izolatoare că administrația nu acordă accesul deținuților la hârtie și pix. Au fost depistate și cazuri când scrisorile erau oprite de personal pentru că au considerat că nu erau adresate la instanța competentă. Aceasta din

urmă este o încălcare. Deși anterior scrisorile deținuților erau cenzurate și înregistrate de personalul izolatorului înainte de expediere, acum legislația a limitat categoriile de adresați către care scrisorile deținuților nu sînt supuse cenzurii. Nu se permite oprirea corespondenței doar din motivul că colaboratorul izolatorului consideră că nu este relevant sau e greșit adresatul. Deținutul aici ar putea fi sfătuit să adreseze scrisoarea către organul competent și asta rămâne să fie decis de deținut.

Este necesar de a readuce aminte din nou importanța examinării prompte a plîngerilor de maltratări de către autoritățile competente (judecători, procurori) în scopul prevenirii maltratării și, dacă este cazul, să fie impuse sancțiunile adecvate. Aceasta va face să se schimbe părerea asupra predispozițiilor de a recurge la maltratări. În acest scop, CPT trebuie să sublinieze, că delegația sa a mai cules plîngeri de la persoanele deținute, în conformitate cu care, plîngerile lor la procurorul / judecătorul competent nu suscita nici o reacție sau reacții negative din partea lor. Întrevederile la acest subiect, care au avut loc cu așa fel de instanțe, au scos în evidență, că atitudinea individuală a autorităților competente, conștiința lor profesională, adeseori, lasă de dorit.

2.2.2 Întrevederi cu rudele

În fiecare izolator există un orar conform căruia deținuții pot avea întrevederi cu rudele. Acest orar depinde de asemenea de condițiile de detenție în izolatorul în cauză. În acele instituții în care alimentarea este prost asigurată, întrevederi și transmiterea de colete cu mâncare sînt permise mai des decât prevăzut după reguli. Aceasta însă nu salvează situația multor deținuți, pentru că nu la toți rudele pot veni cu alimente și sprijin financiar, astfel lăsându-i să îndure foamea. O astfel de situație a avut loc în izolatorul de anchetă penală din Călărași în 1999-2000, unde deținuții nu erau alimentați și unica sursă au fost coletele primite de la rude.

2.2.3 Accesul la avocat

Accesul deținuților la avocat este limitat. După a fost descris în capitolele de mai sus acest lucru are loc în diferite situații pe parcursul anchetării dosarului penal la care persoana este atrasă ca bănuț.

Acest drept însă al deținutului are și o a doua latură – accesul avocatului la clientul său, care la fel este complicată de organele de anchetă. Ținem să aducem aminte aici Recomandarea No. (2000) 21 al Comitetului de Miniștri către statele membre la Consiliul Europei asupra libertății de exercitare a profesiei de avocat.⁴

Extras: „... 5. Avocații trebuie să aibă acces la clienții lor, ceea ce include acces în special la persoanele private de libertate, pentru a acorda lor posibilitate să se consulte confidențial și să reprezinte clienții lor în conformitate cu standardele profesionale stabilite. ....

3. Guvernele statelor membre trebuie, unde este adecvat, să asigure acces efectiv la justiție, să asigure accesul la servicii juridice efective pentru persoanele în situație financiară grea și în special persoanelor private de libertate....”

⁴ Adoptată de Comitetul de Miniștri la 25 Octombrie 2000 la cea dea 727 întrînire a Vice Miniștrilor

„Raportul vizitelor de documentare în izolatoarele de anchetă penală a Comisariatelor de Poliție a Republicii, efectuate în anul 2002”

Când este vorba despre dreptul la acces la un avocat, el este, în principiu, garantat persoanelor bănuite de comiterea unei infracțiuni penale de la începutul detenției de către poliție (a se vedea paragraful 35 al raportului CPT despre vizita din 1998 (CPT/ Inf (2000) 20) și paragraful 12 al răspunsului autorităților moldave (CPT/ Inf(2000)21), precum și în timpul interogatoriilor. Cu toate acestea, măcar că aplicarea acestei dispoziții seamănă să se fi ameliorat ușor din 1998, practica rămâne departe de a fi satisfăcătoare. Delegația CPT a continuat să audă mai mulți deținuți care se plâneau că nu au beneficiat de accesul la un avocat înainte de audierea judiciară. Din discuțiile cu judecătorii și procurorii reiese că frecvent poliția nu permite persoanei bănuite de comiterea unei infracțiuni penale posibilitatea de a consulta un avocat de la începutul detenției sale.

CPT a recomandat în acest sens asigurarea, ca dreptul de acces la un avocat să fie exprimat deplin și efectiv în practică chiar de la începutul detenției. Persoanele reținute să fie în măsură să primească vizita avocatului în condițiile, care să garanteze din plin caracterul confidențial al convorbirii. În plus, ținând cont de constatările făcute în mai multe izolatoare subliniem, că persoanele deținute ar trebui să poată să corespundă în mod confidențial cu avocatul lor.

Codul Contravențiilor Administrative, în versiunea sa actuală, nu recunoaște persoanelor la reținerea administrativă, dreptul de acces la un avocat. Acest drept este recunoscut de către articolul 254 al Codului, numai din momentul în care persoana este acuzată de o infracțiune administrativă și apare în fața instanței la prima audiere judiciară. Este aparent că Proiectul de Cod, prezentat CPT-ului, nu legiferează mai mult asupra acestui punct. CPT a recomandat de a include în Codul Contravențiilor administrative dispoziții recunoscând în mod expres oricărei persoane deținute, de la începutul privării sale de libertate, dreptul accesului la un avocat, în aceleași termeni ca și pentru persoanele bănuite de o infracțiune penală.

Aceste recomandări încă o dată arată că de fapt accesul la justiție pentru deținuții din izolatoarele de anchetă este o garanție pentru echitatea și legalitatea procedurilor de anchetă, a învinuirii înaintate, a respectării prezumției nevinovăției.

3. CONCLUZII

Violarea dreptului de a nu fi supus tratamentelor degradante și inumane prin insuficiența alocațiilor materiale și financiare

Relele tratamente pot avea diverse forme. Deținerea persoanei în condiții mizere și periculoase pentru sănătate și posibil viață, este una din formele ce le poate lua tortura. Statul este responsabil de fiecare persoană aflată în detenție provizorie și obligația statului este asigurarea și întreținerea deținuților. Dacă această obligație nu se respectă și în sine condițiile de detenție în izolatoare devine o pedeapsă, deși persoana nu a fost recunoscută de instanța de judecată vinovată, statul poate fi găsit în violarea drepturilor omului. În special a dreptului de a nu fi supus la tortură și tratament degradant.

CPT a concluzionat că care n-ar fi circumstanțele economice care prevalează, există elemente fundamentale ale vieții care trebuie să fie întotdeauna garantate de către un Stat persoanelor private de libertate; aceste elemente includ accesul la apă potabilă, o hrană suficientă și niște condiții care permit un nivel de igienă adecvat, acestea cuprind și accesul la toaletă la momentul dorit. În ceea ce privește persoanele deținute pe perioade îndelungate, aceasta implică de asemenea și accesul la o promenadă zilnică la aer proaspăt. După doi ani de la vizita CPT în Moldova, aceste elemente fundamentale încă nu au fost asigurate în multe IDP. Delegația a cerut autorităților moldave să ia măsurile necesare, fără întârziere, pentru a remedia starea de lucruri.⁵

Raportul CPT adaugă că este în mod deosebit îngrijorat de combinația în Republica Moldova a supra-aglomerării cu un regim sărac de alimentare și cu un acces necorespunzător la toaletă/baie în aceeași instituție. Efectul cumulat al acestor condiții este extrem de nefast pentru deținuții izolatoarelor de anchetă penală din Republicii Moldova.

O îngrijire medicală neadecvată poate conduce rapid la situații care au puncte comune cu “tratamentele inumane sau degradante”

Serviciul de îngrijire medicală joacă un rol potențial important în combaterea relelor tratamente și prevenirii torturii. Mai mult, el este plasat astfel încât să aibă un impact pozitiv asupra întregii calități a vieții în instituția în cadrul căreia funcționează.⁶ Un serviciu de îngrijire a sănătății în izolatorul de detenție trebuie să fie în măsură să ofere cel puțin posibilitate deținuților să-și urmeze tratamentul medical dacă are nevoie și să beneficieze de îngrijire medicală dacă s-a îmbolnăvit în timpul detenției în izolator. Regimul alimentar face parte din obligația de a asigura îngrijirea sănătății deținuților în timpul aflării lor în izolator.

Alocațiile pentru serviciile medicale nu sînt prevăzute pentru izolatoare de anchetă astfel cum nu este prevăzut nici în statul de personal al Comisariatului unitatea de medic. Dacă

---

⁵ Raportul Guvernului Republicii Moldova în urma vizitei efectuate de către Comitetul european pentru prevenirea torturii și pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante (CPT) din 10-22 iunie 2001, Adoptat la 9 noiembrie 2001;

⁶ Al 3-lea Raport General [CPT/Inf (93) 12], para 30.

această situație va rămâne așa în continuare, îmbolnăvirea deținuților va deveni absolut necontrolabilă și procesele vor deveni ireversibile.

Condițiile de detenție sunt inadecvate și ar putea constitui un teren favorabil pentru transmiterea infecțiilor⁷

Nu poate fi trecut cu vederea și faptul că condițiile de detenție a deținuților în izolatoarele de anchetă, lipsa serviciului de îngrijire medicală poate duce la răspândirea bolilor transmisibile și în special: hepatita, SIDA, tuberculoza, infecțiile dermatologice, atât în rândul deținuților cât și în cadrul personalului izolatorului de anchetă. Trebuie asigurată asistența medicală în izolatoarele de anchetă luând în vedere și faptul că multe persoane sînt eliberate din stadia anchetei penale, nefiind considerați responsabili pentru comiterea crimei. Astfel aceste infecții căpătate în izolator și necontrolate de personal medical, ar putea fi transmise rudelor, familiei, copiilor și altor persoane cu care vine în contact deținutul la eliberare.

Insuficiența alimentară este un tratament inuman al deținuților

Insuficiența alimentară și rațiunea redusă alimentară (cantitate, calitate, pregătirea și distribuția hranei) coroborat cu lipsa de produse de igienă (curățenia hainelor și păturilor, accesul la apă curentă, instalațiile sanitare), cât și încălzirea, iluminarea și ventilația celulelor⁸ conduce automat la concluzii de aplicare a tratamentului degradant deținuților în Republica Moldova. De facto, oricine din deținuți este, în condițiile date, victima violării dreptului de a nu fi supus tratamentelor inumane. Alocarea a numai 3,60 pe zi este de fapt nu altceva decât un tratament inuman, subminând sănătatea deținuților ireversibil, condamnarea la moartea înceată. Aceasta de fapt este nu altceva decât violarea dreptului la viață a deținuților. De aceea, se cere cel puțin supravegherea cu strictețe ca normele diferite prevăzute pentru meniurile reglementare zilnice să fie respectate.⁹

---

⁷ Ibid, para 112

⁸ Ibid, para 53

⁹ Raport adresat Republicii Moldova cu privire la vizita efectuată de Comitetul european pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratărilor inumane sau degradante (CPT) din 11 - 21 octombrie 1998, para 116.

4. RECOMANDĂRI

Comitetul Helsinki pentru Drepturile Omului recomandă autorităților publice relevante, și în special Parlamentului Republicii Moldova, ministerelor de resort, să ia măsuri urgente pentru a preveni condițiile inumane din izolatoarele de anchetă penală:

- *atribuirea unui buget ce ar corespunde necesităților reale de întreținere a deținuților în izolatoarele de anchetă penală* pentru a asigura alimentarea sănătoasă cu respectarea normelor prevăzute pentru meniurile cotidiene, alocând zilnic pentru fiecare deținut un minim real de supraviețuire;
- a institui în fiecare Comisariat de poliție *cel puțin o unitate medicală pentru a asigura accesul deținuților la îngrijire medicală*, să fie asigurată aprovizionarea suficientă cu medicamente;
- *ameliorarea condițiilor de igienă, aprovizionarea cu energie electrică, căldură și apă curentă* alocând resursele necesare menținerii acestora;
- *dreptul de acces la un avocat* să fie exprimat deplin și efectiv în practică chiar de la începutul detenției;
- *garantarea accesului nelimitat și necondiționat al avocatului* la persoana reținută imediat din momentul reținerii acesteia;
- *plasarea deținuților administrativi în bloc separat* de deținuții penali;
- *Interzicerea oricărei măsuri de anchetă cu persoana reținută administrativ sau penal în lipsa avocatului* ales sau numit și fără examinarea medicală a persoanei la momentul aducerii și eliberării din/în locul de detenție preventivă;
- Lichidarea centrelor de dezalcoolizare în Republică,
- *Introducerea examinării medicale obligatorii pentru toate persoanele reținute de facto și de jure* în Comisariatele de poliție cu înscrierea concluziilor medicale asupra stării fizice a persoanei în procesul verbal de reținere;
- Introducerea în personalul locurilor de detenție din Comisariatele de Poliție câte o unitate de lucrător medical;

Disconsiderarea necesităților vitale ale deținuților în izolatoarele de anchetă penală și detenție provizorie din Republica Moldova va crea un efect advers asupra întregii societăți prin contaminarea populației de tuberculoză și hepatită, diminuarea capacității societății prin supunerea degradării umane fizice și psihice a unei părți importante a societății.